

Mezinárodní obchodní režim

jaro 2021

Obsah kurzu

- Mezinárodní obchodní režim = pravidla mezinárodního obchodu

Obsah kurzu

- Mezinárodní obchodní režim = pravidla mezinárodního obchodu
- - systém dohod Světové obchodní organizace (WTO)

WORLD TRADE
ORGANIZATION

Obsah kurzu

- > Smysl a reálný význam těchto pravidel, aplikace na konkrétní situace
- Postoj USA, EU, Číny a rozvojových zemí ke kontroverzním tématům
- Zakotvení v ekonomické teorii a historický kontext

- petr.svaton@mail.muni.cz

- 1) Argumenty pro volný obchod
- 2) Argumenty pro protekcionismus
- 3) Vznik GATT a snižování cel
- 4) Systém Světové obchodní organizace
- 5) Zemědělství a textil
- 6) Netarifní překážky
- 7) Služby + duševní vlastnictví
- 8) Investice
- 9) Bilaterální dohody + rozvojové země
- 10) EU
- 11) Vzestup Číny a obchodní válka s USA
- 12) Čtecí týden
- 13) Seminář - Reforma WTO

Organizace kurzu

- 2 průběžné úkoly – zodpovězení otevřených otázek vycházejících z přednášek – **neděle 4. 4 a neděle 9. 5.**
- **Seminář** – poslední hodina 28. 5. – studenti se rozdělí do skupinek po cca 5 lidech a vypracují **dokument**, který popíše nějakou výzvu pro WTO a navrhne řešení
- > prezentace a diskuze na semináři

Organizace kurzu

- **Zkouška** – 4 otevřené otázky
- Bude zřejmě uskutečněna pomocí **odpovědníků v ISu**

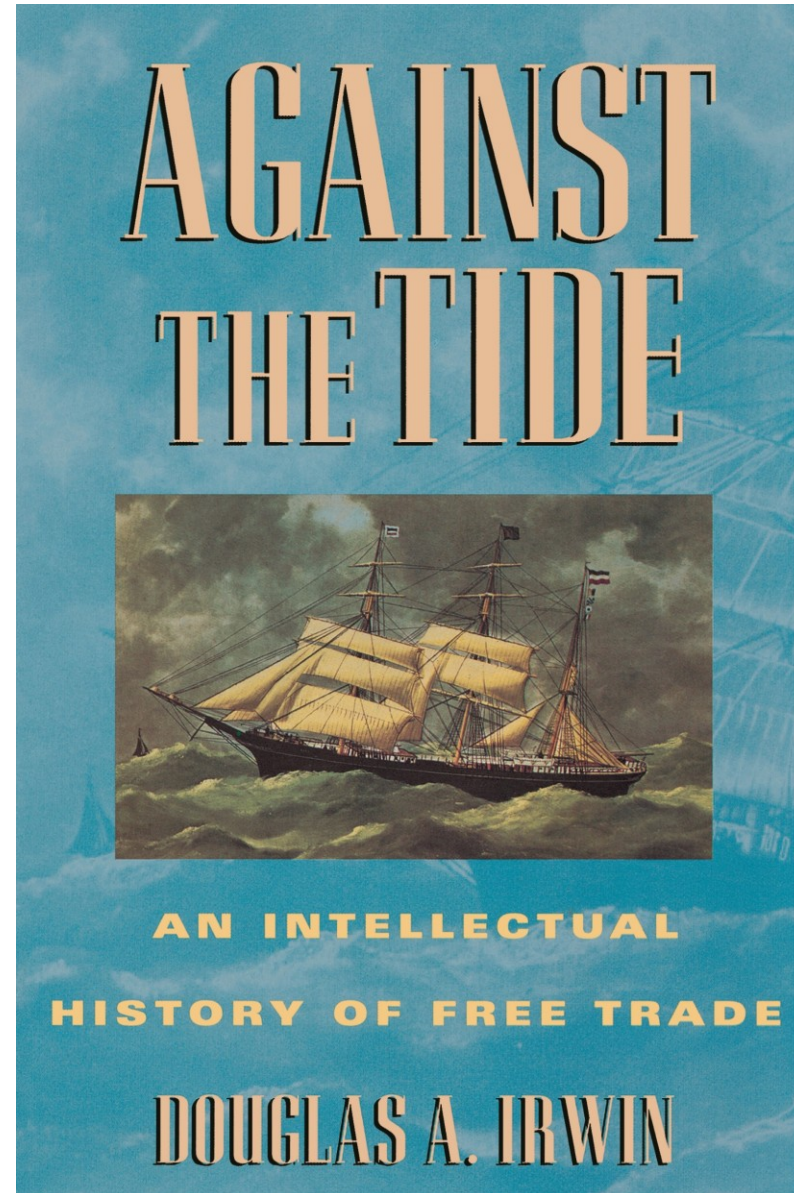
Organizace kurzu

- Úkoly – 10 bodů (5 za každý)
- Seminář – 5 bodů
- Zkouška – 20 bodů (4x5)

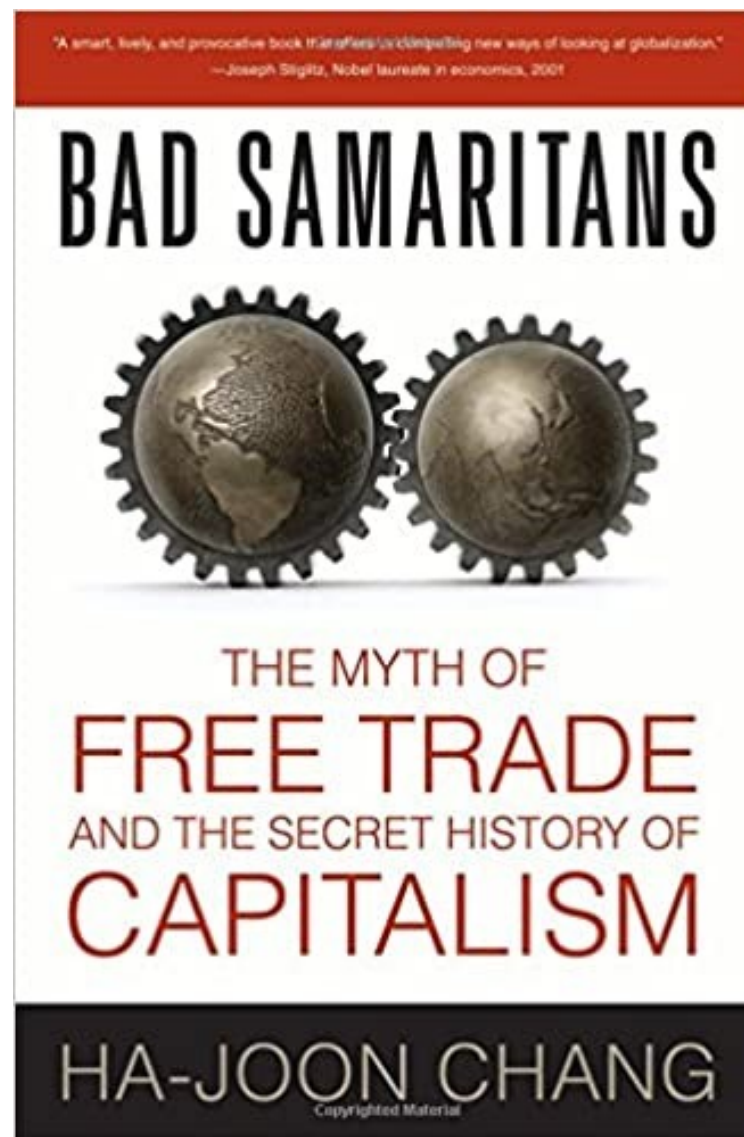
Organizace kurzu

- 33-35 bodů „**A**“
- 30-32 bodů „**B**“
- 27-29 bodů „**C**“
- 24-26 bodů „**D**“
- 20-23 bodů „**E**“
- 0-19 bodů „**F**“

Literatura

Literatura

ECONOMICS

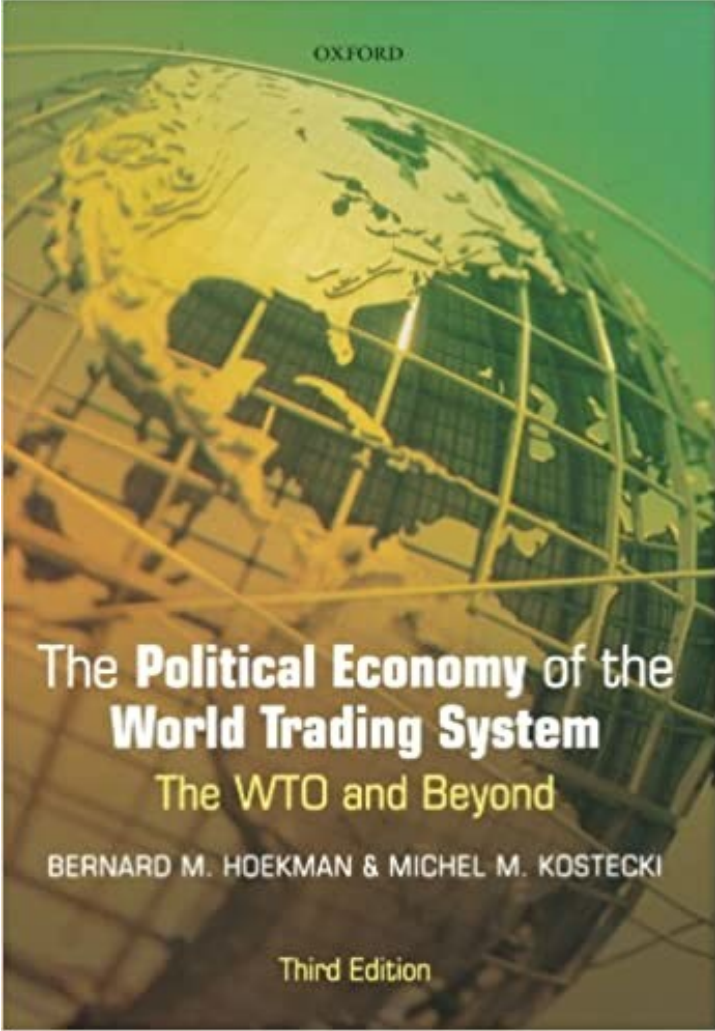
&

WORLD

HISTORY

**Myths
and
Paradoxes**

Paul Bairoch

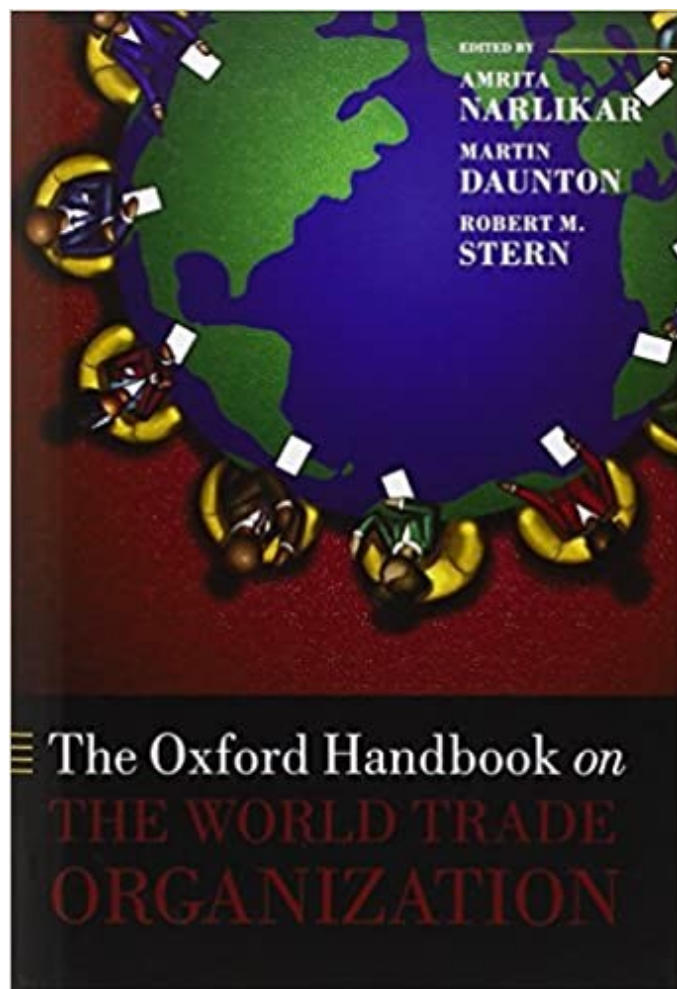

OXFORD

**The Political Economy of the
World Trading System**
The WTO and Beyond

BERNARD M. HOEKMAN & MICHEL M. KOSTECKI

Third Edition

EDITED BY

AMRITA
NARLIKAR

MARTIN
DAUNTON

ROBERT M.
STERN

≡ The Oxford Handbook *on*
THE WORLD TRADE
ORGANIZATION

Literatura

- Alternativní zdroj: Rozehnalová a kol. - Právo světové obchodní organizace

Geneze myšlenek volného obchodu

Geneze myšlenek volného obchodu

- Pro naše účely: debata v Anglii/Británii o přínosnosti volného obchodu
- Vznik moderního ekonomického uvažování

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků
- Zdokonalení zemědělství > vyšší produktivita

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků
- Zdokonalení zemědělství > vyšší produktivita > méně rolníků uživí více lidí > urbanizace

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků
- Zdokonalení zemědělství > vyšší produktivita > méně rolníků užíví více lidí > urbanizace > **měšťanstvo stojící mimo feudální vztahy**

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků
- Zdokonalení zemědělství > vyšší produktivita > méně rolníků uživí více lidí > urbanizace > měšťanstvo stojící mimo feudální vztahy > **raný kapitalismus a meritokracie**

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků
- Zdokonalení zemědělství > vyšší produktivita > méně rolníků uživí více lidí > urbanizace > měšťanstvo stojící mimo feudální vztahy > raný kapitalismus a meritokracie > **rozvoj řemesel a obchodu + mnohem větší hospodářská efektivita a dynamika**

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků
- Zdokonalení zemědělství > vyšší produktivita > méně rolníků uživí více lidí > urbanizace > měšťanstvo stojící mimo feudální vztahy > raný kapitalismus a meritokracie > rozvoj řemesel a obchodu + mnohem větší hospodářská efektivita a dynamika
- > **městské státy** v oblastech se slabou centrální vládou (Itálie, Nizozemí)

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků
- Zdokonalení zemědělství > vyšší produktivita > méně rolníků uživí více lidí > urbanizace > měšťanstvo stojící mimo feudální vztahy > raný kapitalismus a meritokracie > rozvoj řemesel a obchodu + mnohem větší hospodářská efektivita a dynamika
- > městské státy v oblastech se slabou centrální vládou (Itálie, Nizozemí), **jinde spojenectví měst a krále**

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Rok 1000 – Evropa zaostalou periferií, politické roztržité, moc v rukou kasty válečníků
- Zdokonalení zemědělství > vyšší produktivita > méně rolníků uživí více lidí > urbanizace > měšťanstvo stojící mimo feudální vztahy > raný kapitalismus a meritokracie > rozvoj řemesel a obchodu + mnohem větší hospodářská efektivita a dynamika
- > městské státy v oblastech se slabou centrální vládou (Itálie, Nizozemí), jinde spojenectví měst a krále > **centralizovaný stát (Francie, Anglie)**

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Exogenní šok v podobě moru

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Exogenní šok v podobě moru > **rušení nevolnictví na západě Evropy**

Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Exogenní šok v podobě moru > rušení nevolnictví na západě Evropy, **na východě naopak jeho upevnění a zpřísnění**

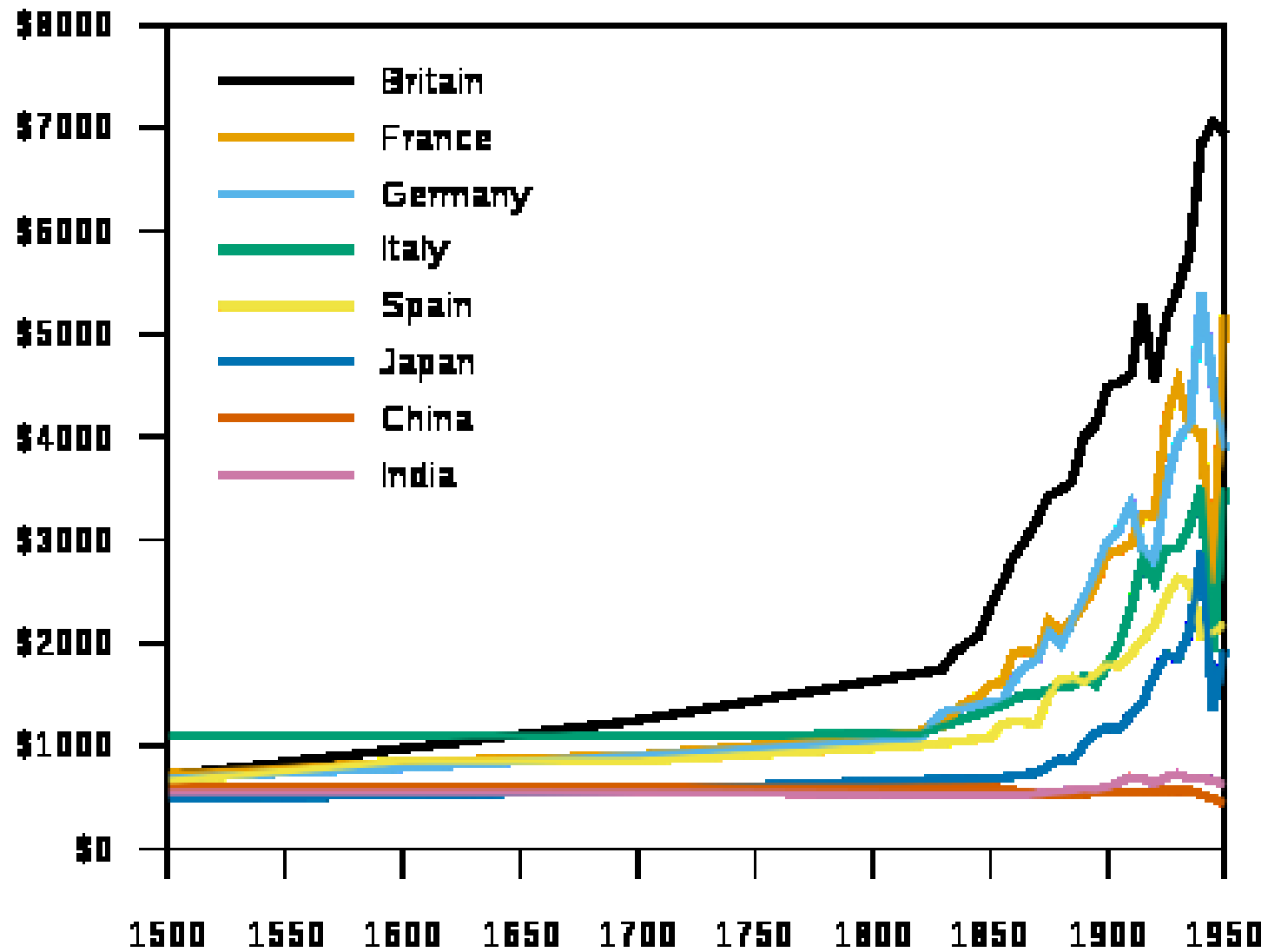
Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Exogenní šok v podobě moru > rušení nevolnictví na západě Evropy, na východě naopak jeho upevnění a zpřísnění
- > vyšší životní úroveň pro menší populaci se stejným množstvím půdy

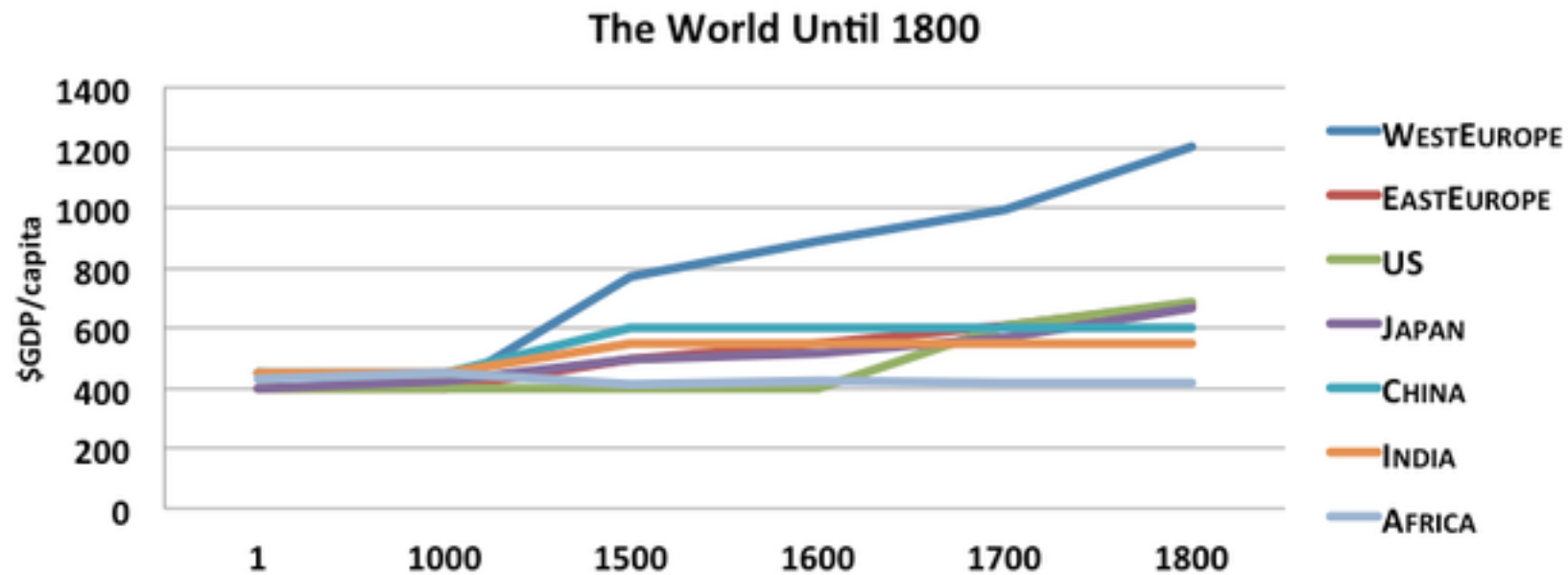
Nástřel hospodářských dějin Anglie a Evropy

- Velká a malá divergence oproti Asii a východní Evropě

HDP na osobu

HDP na osobu

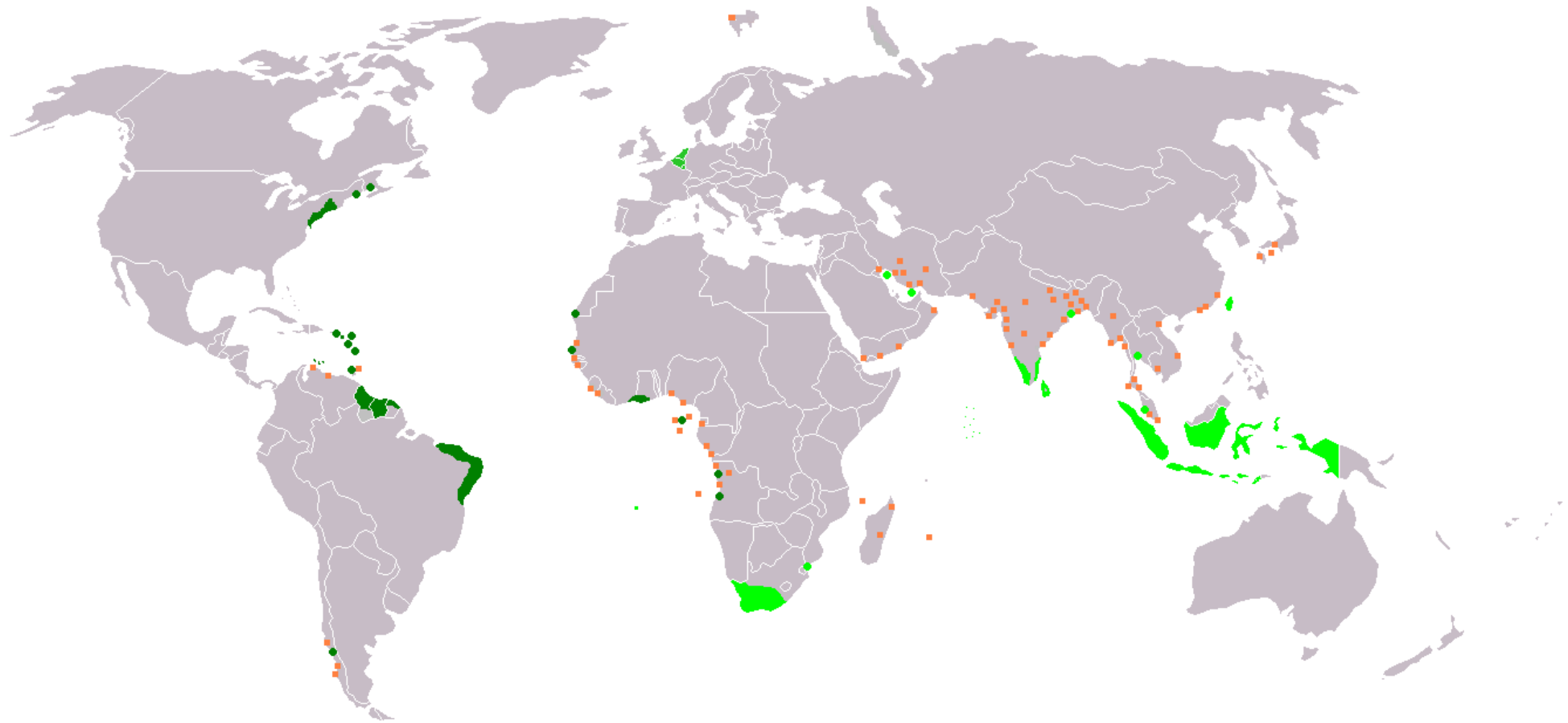
Postavení Anglie na začátku 17. století

Postavení Anglie na začátku 17. století

- Anglie - vývoz vlny do Nizozemí, tam zpracování na textil a re-export

Postavení Anglie na začátku 17. století

- Anglie - vývoz vlny do Nizozemí, tam zpracování na textil a re-export
- Nizozemsko - hegemon v námořním obchodě a stavbě lodí, centrum vznikajícího globálního impéria
- nejvyšší životní úroveň a míra urbanizace do té doby

- Descartes o Amsterdamu, 1631: *Whenever you have the pleasure of seeing the fruit growing in your orchards and of feasting your eyes on its abundance, bear in mind that it gives me just as much pleasure to watch the ships arriving, laden with all the produce of the Indies and all the rarities of Europe. Where else on earth could you find, as easily as you do here, all the conveniences of life and all the curiosities you could hope to see?*

Postavení Anglie na začátku 17. století

- Anglie - vývoz vlny do Nizozemí, tam zpracování na textil a re-export
- Nizozemsko - hegemon v námořním obchodě a stavbě lodí, centrum vznikajícího globálního impéria
- **> Jak se tomuto prostředí nejlépe přizpůsobit a posílit na úkor Holanďanů?**

Merkantilismus

- = úvahy o mezinárodním obchodu produkované obchodníky a státními úředníky mezi 16. a 18. stoletím

Merkantilismus

- = úvahy o mezinárodním obchodu produkované obchodníky a státními úředníky mezi 16. a 18. stoletím
- **První texty, jejichž hlavním cílem je analyzovat ekonomiku a navrhnout reformy** (předtím útržky ve filosofických a právních traktátech)

Merkantilismus

- = úvahy o mezinárodním obchodu produkované obchodníky a státními úředníky mezi 16. a 18. stoletím
- **První texty, jejichž hlavním cílem je analyzovat ekonomiku a navrhnout reformy** (předtím útržky ve filosofických a právních traktátech)
- Obchod přestal být považován za nemorální

Merkantilismus

- Předpoklady:
 - **1) Konfliktní prostředí – neustálé války**
 - **2) Ekonomika stagnuje, mezinárodního obchodu je fixní množství**

Sir Thomas Smith

- Autor prvního anglického merkantilistického textu (1581)
- Podobně jako Adam Smith určil témata debaty na 200 let

Sir Thomas Smith

- Autor prvního anglického merkantilistického textu (1581)
- Podobně jako Adam Smith určil témata debaty na 200 let
- Je třeba **nemít zápornou obchodní bilanci**, to by obohatilo cizince a ožebračilo Anglii

Sir Thomas Smith

- Autor prvního anglického merkantilistického textu (1581)
- Podobně jako Adam Smith určil témata debaty na 200 let
- Je třeba **nemít zápornou obchodní bilanci**, to by obohatilo cizince a ožebračilo Anglii
- > obchodní deficit vychází především z plýtvání penězi za **zahraniční luxus, který je nutné omezit** > morální apely

Sir Thomas Smith

- Autor prvního anglického merkantilistického textu (1581)
- Podobně jako Adam Smith určil témata debaty na 200 let
- Je třeba **nemít zápornou obchodní bilanci**, to by obohatilo cizince a ožebračilo Anglii
- > obchodní deficit vychází především z plýtvání penězi za zahraniční luxus, který je nutné omezit > morální apely
- **Ovšem nelze od cizinců nic nekoupit – musí něčím platit za naše exporty**

Sir Thomas Smith

- Autor prvního anglického merkantilistického textu (1581)
- Podobně jako Adam Smith určil témata debaty na 200 let
- Je třeba **nemít zápornou obchodní bilanci**, to by obohatilo cizince a ožebračilo Anglii
- > obchodní deficit vychází především z plýtvání penězi za zahraniční luxus, který je nutné omezit > morální apely
- **Ovšem nelze od cizinců nic nekoupit – musí něčím platit za naše exporty = pochopení barterové povahy mezinárodního obchodu**

Mezinárodní obchod jako barter

- Nizozemsko prodá Anglii loď oblečení > Angličané zaplatí ve zlatě
- Nizozemci mají zlato > koupí si za něj od Angličanů zbraně
- > vyrovnaná obchodní bilance
- > **pokud bychom jen exportovali, cizincům by časem došly peníze – import nelze eliminovat**

Sir Thomas Smith

- **Největší problém je vývoz surovin a dovoz výrobků**

Sir Thomas Smith

- Největší problém je vývoz surovin a dovoz výrobků
- > tato práce by se měla dělat v Anglii, takto o ni přicházíme a zbytečně platíme cizincům

Sir Thomas Smith

- Největší problém je vývoz surovin a dovoz výrobků
- > tato práce by se měla dělat v Anglii, takto o ni přicházíme a zbytečně platíme cizincům
- „They make of our own commodities and send it us again, whereby they set their people a work and do exhaust much treasure out of the realm.”
- “Better for us to pay more to our own people for these wares than less to strangers”

Sir Thomas Smith

- > **2 hlavní cíle merkantilismu:**
- 1) **Aktivní obchodní bilance** > přivede do země zlato > investice, financování válek
- 2) **Zlepšení komoditní struktury obchodu** > soustředění se na průmyslové zboží s vysokou přidanou hodnotou

Aktivní obchodní bilance

- Thomas Mun (1664), Josiah Child (1693): Vnitrostátní obchod nevytváří nové bohatství, jeden člověk vydělává na úkor jiného

Aktivní obchodní bilance

- Thomas Mun (1664), Josiah Child (1693): Vnitrostátní obchod nevytváří nové bohatství, jeden člověk vydělává na úkor jiného
- - **obchod jako hra s nulovým součtem**
- > **naopak vývoz k nám přesune bohatství ze zahraničí 😊**

Aktivní obchodní bilance

- William Petty (1690), Josiah Child – je potřeba urvat pro sebe co největší podíl na světovém trhu

Aktivní obchodní bilance

- William Petty (1690), Josiah Child – je potřeba urvat pro sebe co největší podíl na světovém trhu
- **> chceme větší díl konstantního koláče – jeden z mála způsobů jak zvýšit bohatství národa ve stagnujícím světě**

Komoditní struktura obchodu

Komoditní struktura obchodu

- John Cary (1695) – Čím více se odněkud dováží hotové výrobky určené ke spotřebě, tím méně výhodný je to obchod, obzvláště pokud to konkuruje domácím výrobcům.

Aktivní obchodní bilance

- Theodore Janssen (1713) – obchod může být v zájmu obchodníka, ale škodit národu
- > rozpor zájmů jednotlivce a celku

Komoditní struktura obchodu

- William Petyt (1680): **If any nation hath naturally any materials of manufacture, it is far more advantageous to export them in manufacture, rather than the raw materials,** because the manufacture is so much more valuable, and will make a return of five, ten, or twenty times more treasure to the nation than the raw materials. Besides, it is most dangerous to export the materials of manufacture, since it may transfer the manufacture itself into some neighboring nation. . . . **But if foreigners will vend their raw materials of manufacture, it is necessary, or highly convenient, for a nation to import them, and put them into manufacture at home.**

Komoditní struktura obchodu

- Daniel Defoe: „**Heaven having been so bountiful to England as to give them the wool**, as it were, in a peculiar grant, exclusive of the whole world, **it was a mere rebellion against His providence and particularly ungrateful to His bounty that the English nation should reject the offer**, give away the blessing, **by an unaccountable neglect send their wool abroad to be manufactured**, and even buy their own clothing of the Flemings with ready money.”

Komoditní struktura obchodu

- **> Je potřeba dát vysoké clo na dovoz hotového zboží a daň na vývoz surovin**

Komoditní struktura obchodu

- > Je potřeba dát vysoké clo na dovoz hotového zboží a daň na vývoz surovin
- > **Naopak dovoz surovin a vývoz hotových produktů by měl být volný**

Komoditní struktura obchodu

- Je potřeba dát vysoké clo na dovoz hotového zboží a daň na vývoz surovin
- Naopak dovoz surovin a vývoz hotových produktů by měl být volný
- > dodnes významná strategie pro rozvojové země

Hodnocení merkantilismu

- Celkově rozumná reflexe dobové situace (války, skoro nulový ekonomický růst)
- Některé úvahy stále relevantní

Hodnocení merkantilismu

- 1) **Aktivní obchodní bilance** **X**
- 2) **Zlepšení komoditní struktury obchodu** **✓**

Hodnocení merkantilismu

- Řada překvapivě liberálních názorů:
- **Byli proti striktním zákazům dovozu**, které považovali za příliš tvrdé a preferovali importní clo
- **Nechtěli soběstačnost nebo izolaci!**
- Podpora stabilního právního státu s osobní a náboženskou svobodou
- Proti exportním monopolům

- Merkantilismus vs. nacionálně populistický protekcionismus v ČR

Součástí návrhu je seznam potravin, kterých by se měly kvóty týkat. Má jít o produkty, které se dají v Česku pěstovat. V mnoha případech ale v nich není ČR soběstačná, jde například o květák, brokolici, jahody nebo vepřové maso.

Jsou to české slepice, v Polsku jen žijí. Lidl obhajoval chybnou popisku na vejcích

22. 12. 2020 13:48

Vlnu pozdvižení na sociální síti Facebook vzbudila reakce řetězce Lidl na dotaz ohledně původu vajec. Prodejce totiž na cenovce avizoval český chov, přestože na obale je uvedeno Polsko. V komentáři to na dotaz zákazníka zdůvodnil tím, že slepice jsou sice chovány v Polsku, mají ale český původ. Tiskový mluvčí Tomáš Myler pro Aktuálně.cz uvedl, že se jedná o chybu v komunikaci se zákazníkem.

Reálná politika Anglie

- Celkově odpovídala představám merkantilistům

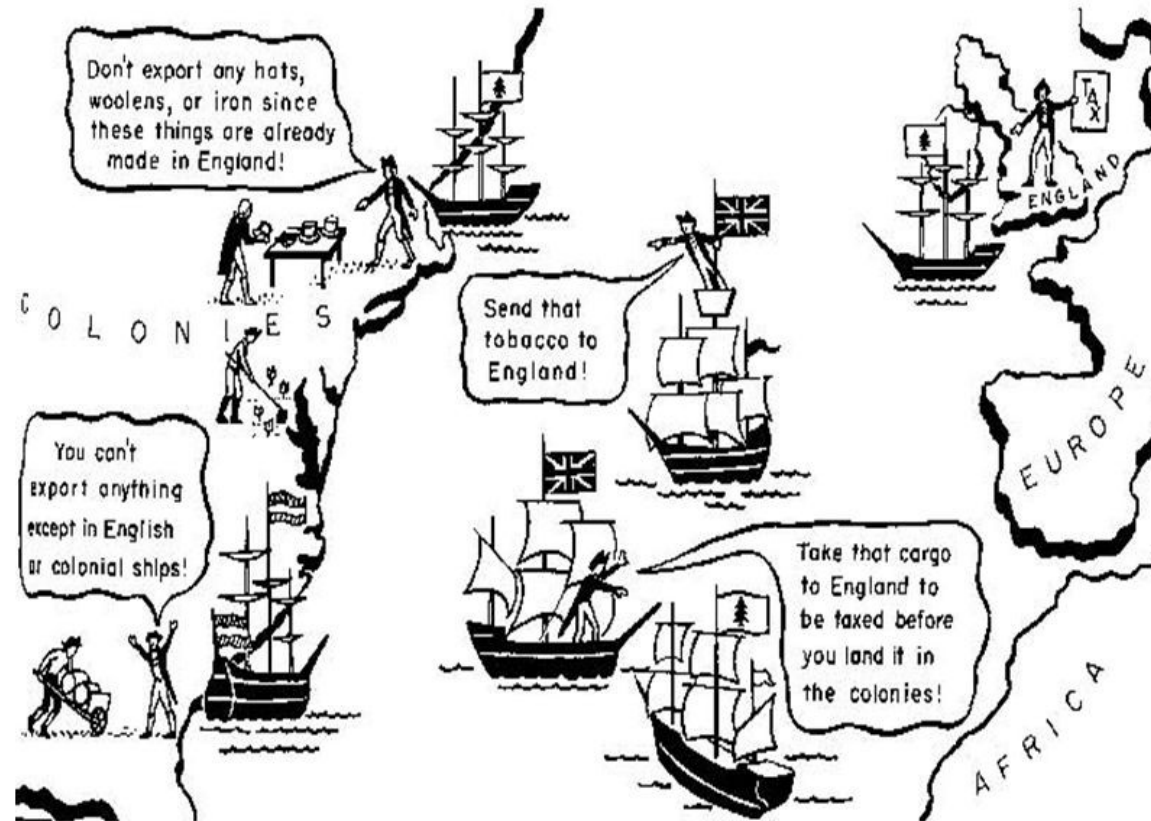
Reálná politika Anglie

- Celkově odpovídala představám merkantilistům
- Henry VII po konci Války růží (okolo roku 1500) – cla a zákazy na vývoz surové vlny, průmyslová špionáž, snaha přetáhnout z Nizozemí kvalifikované pracovníky

Reálná politika Anglie

- 1651 – **Navigační akta** – zákaz dovážet zboží do Anglie a jejích koloniích na lodích 3. států (=holandských)

What the **Navigation Acts** look like...

Reálná politika Anglie

- 1651 – **Navigační akta** – zákaz dovážet zboží do Anglie a jejích koloniích na lodích 3. států (=holandských)
- > Podnět pro výstavbu lodí

Reálná politika Anglie

- 1651 – **Navigační akta** – zákaz dovážet zboží do Anglie a jejích koloniích na lodích 3. států (=holandských)
- > Podnět pro výstavbu lodí
- > Série válek s Nizozemím o pozici hlavní námořní velmoci > **remíza, která byla více bolestivá pro Holanďany**

Reálná politika Anglie

- 1688 – Slavná revoluce

Reálná politika Anglie

- 1688 – **Slavná revoluce**
- > konstituční monarchie ovládaná Parlamentem, **kde mají velké slovo obchodníci a podnikající šlechta**

Reálná politika Anglie

- > **Pragmatická politika Anglie** – stát podporuje koloniální expanzi, doma vytváří kvalitní prostředí pro podnikání, **chrání soukromý majetek a dokonce duševní vlastnictví** (patenty)
- > Acemoglu, Robinson – předpoklady pro Průmyslovou revoluci v 18. století

Reálná politika Anglie

- 1688 – Slavná revoluce
- > Na krátkou dobu personální unie s Nizozemím = **vyřešení rivalry**

Reálná politika Anglie

- 1688 – Slavná revoluce
- > Na krátkou dobu personální unie s Nizozemím = vyřešení rivalryity
- > **spojenectví, kde Anglie je silnějším partnerem**
- Nizozemsko rezignovalo na pozici velmoci a postupně sláblo v průmyslu

Indian calicoes

- 90. léta 17. století: EIC začala dovážet z Indie levné barvené oblečení, tzv. Indian calicoes

Indian calicoes

- 90. léta 17. století: EIC začala dovážet z Indie levné barvené oblečení, tzv. Indian calicoes
- > ohrožení pro anglickou výrobu textilu
- Cca 1720 > **zákaz prodeje calicoes**

Indian calicoes

- 90. léta 17. století: EIC začala dovážet z Indie levné barvené oblečení, tzv. Indian calicoes
- > ohrožení pro anglickou výrobu textilu
- Cca 1720 > **zákaz prodeje calicoes**
- > podle Changa záchrana vznikajícího textilního průmyslu, bez které by nebyla možná Průmyslová revoluce

Debata o Indian calicoes

- Diskuze o obchodní politice > sepsání vrcholných merkantilistických textů
- John Cary, 1695; William Petty, 1690; Josiah Child, 1693; Daniel Defoe, 1690s

Debata o Indian calicoes

- Diskuze o obchodní politice > sepsání vrcholných merkantilistických textů
- John Cary, 1695; William Petty, 1690; Josiah Child, 1693; Daniel Defoe, 1690s
- V 18. století jistý úpadek kvality analýzy
- > snadný terč pro Adama Smithe

První myšlenky volného obchodu

První myšlenky volného obchodu

- „Free trade“ – původní význam byl požadavek **zrušení státních monopolů na zahraniční obchod** a svoboda občanů obchodovat – ne rušení cel
- Předtím častá politika státu vytvářet monopoly na zahraniční obchod s nějakou oblastí

E I
C₀

Φ C

- Královská africká společnost

První myšlenky volného obchodu

- „Free trade“ – původní význam byl požadavek zrušení státních monopolů na zahraniční obchod a svoboda občanů obchodovat – ne rušení cel
- Předtím častá politika státu vytvářet monopoly
- > často jako zdroj peněz pro stát nebo odměnu spojencům panovníka
- **Toto už merkantilisté kritizovali jako neefektivní a škodlivé, v Anglii většina zrušena po Slavné revoluci**

První myšlenky volného obchodu

- V debatě s merkantilisty se postupně objevují i požadavky volného obchodu v dnešním slova smyslu

První myšlenky volného obchodu

- Útok na požadavek obchodního přebytku
- Roger Coke (1670): Irové exportují 8krát více než importují a jsou čím dál chudší. Holanďané dovážejí všechno, co si lze představit, a jsou nejbohatší na světě
- Jacob Vanderlint (1734) a David Hume (1752) – obchodní přebytek přiláká zlato, to povede k růstu cen, tím se staneme méně konkurenceschopnými a bilance se vyrovná

- Dnes:
- Pokud Japonsko má kladnou bilanci s USA, znamená to, že Američané nakupují japonské jeny, aby jimi mohli zaplatit za zboží
- Tím na devizovém trhu ubývá jenů a přibývá dolarů > jen posiluje > japonské zboží je relativně dražší > bilance se vyrovnává

První myšlenky volného obchodu

- Kritika potřeby držet drahé kovy
- Hume – Španělsko dovezlo z Nového světa nepředstavitelné množství zlata a stříbra, které bylo nakonec všechno utraceno za cizí zboží
- > **růst cen zruinoval podnikatele**, kteří přestali být konkurenceschopní

První myšlenky volného obchodu

- Kritika potřeby držet drahé kovy
- Hume – Španělsko dovezlo z Nového světa nepředstavitelné množství zlata a stříbra, které bylo nakonec všechno utraceno za cizí zboží
- > růst cen zruinoval podnikatele, kteří přestali být konkurenceschopní
- **Naopak pokud bychom přes noc přišli o polovinu zlata, ceny by klesly, ale naše bohatství by zůstalo stejné, navíc bychom byli více konkurenceschopní**

První myšlenky volného obchodu

- Kritika potřebnosti držet drahé kovy
- Hume – Španělsko dovezlo z Nového světa nepředstavitelné množství zlata a stříbra, které bylo nakonec všechno utraceno za cizí zboží
- > růst cen zruinoval podnikatele, kteří přestali být konkurenceschopní
- Naopak pokud bychom přes noc přišli o polovinu zlata, ceny by klesly, ale naše bohatství by zůstalo stejné, navíc bychom byli více konkurenceschopní
- > **Klíčem k bohatství je práce a kapitál, import není zlo**

První myšlenky volného obchodu

- Nicholas Bardon (1690) – mezinárodní obchod je de facto barter, **když zakážeme import něčeho, snížíme svůj export**

První myšlenky volného obchodu

- Nicholas Barbon (1690) – mezinárodní obchod je de facto barter, když zakážeme import něčeho, snížíme svůj export
- Dudley North (1691) – **národy jsou jako jednotlivá města v království, obchod je vzájemně výhodný**

První myšlenky volného obchodu

- Nicholas Bardon (1690) – mezinárodní obchod je de facto barter, když zakážeme import něčeho, snížíme svůj export
- Dudley North (1691) – národy jsou jako jednotlivá města v království, obchod je vzájemně výhodný
- Gardner (1697) – **z protekce proti Indian calicoes budou profitovat jenom producenti textilu, zbytek Anglie zchudne kvůli dražšímu oblečení**

První myšlenky volného obchodu

- Nicholas Bardon (1690) – mezinárodní obchod je de facto barter, když zakážeme import něčeho, snížíme svůj export
- Dudley North (1691) – národy jsou jako jednotlivá města v království, obchod je vzájemně výhodný
- Gardner (1697) – z protekce proti Indian calicoes budou profitovat jenom producenti textilu, zbytek Anglie zchudne kvůli dražšímu oblečení
- Charles Davenant (1696) – ekonomika je provázaná, stát by neměl **podporovat jedno odvětví na úkor jiných**

První myšlenky volného obchodu

- Nicholas Bardon (1690) – mezinárodní obchod je de facto barter, když zakážeme import něčeho, snížíme svůj export
- Dudley North (1691) – národy jsou jako jednotlivá města v království, obchod je vzájemně výhodný
- Gardner (1697) – z protekce proti Indian calicoes budou profitovat jenom producenti textilu, zbytek Anglie zchudne kvůli dražšímu oblečení
- Charles Davenant (1696) – ekonomika je provázaná, stát by neměl podporovat jedno odvětví na úkor jiných
- Jacob Vanderlint – **pozor na retaliaci**

První myšlenky volného obchodu

- Davenant: „And as it is a great folly to compel a youth to that sort of study, to which he is not adopted by genius, and inclination: so it can never be wise, to endeavour the introducing into a country, either the growth of any commodity, or any manufacture, for which, nor the soil, nor the general bent of the people is proper.“

První myšlenky volného obchodu

- Davenant: „And as it is a great folly to compel a youth to that sort of study, to which he is not adopted by genius, and inclination: so it can never be wise, to endeavour the introducing into a country, either the growth of any commodity, or any manufacture, for which, nor the soil, nor the general bent of the people is proper.“
- **> Pokud k něčemu nemáme podmínky, importujme to a dělejme něco, v čem jsme více produktivní a co za importy vyměníme**

První myšlenky volného obchodu

- Gardner a Davenant – první **pojetí importu jako nepřímé produkce** = dovozem levně získáme něco, co bychom jinak museli složitě vyrábět

První myšlenky volného obchodu

- **Henry Martyn (1701)** – do té doby nejpropracovanější argumentace, podle *Against the Tide* ještě lepší než Adam Smith!

První myšlenky volného obchodu

- **Henry Martyn (1701)** – do té doby nejpropracovanější argumentace, podle *Against the Tide* ještě lepší než Adam Smith!
- Import jako nepřímá produkce – **import je jako mít lepší stroj**, umožňuje nám to zvýšit spotřebu

První myšlenky volného obchodu

- **Henry Martyn (1701)** – do té doby nejpropracovanější argumentace, podle *Against the Tide* ještě lepší než Adam Smith!
- Import jako nepřímá produkce – **import je jako mít lepší stroj**, umožňuje nám to zvýšit spotřebu
- Předtím textil dělali tři lidé, teď jeden vyrobí něco, co se vyveze, za získané peníze se koupí oblečení z Indie. **Další dva lidé jdou dělat jinou práci = ekonomický růst**

Henry Martyn

- Protekce nekonkurenceschopného odvětví:
- **“It is to oblige the things to be provided by the labour of many, which might as well be done by few; tis to oblige many to labor to no purpose, to no profit of the kingdom, nay, to throw away their labour, which otherwise might be profitable”**

Henry Martyn

- Protekcionismus:
- “It is to oblige the things to be provided by the labour of many, which might as well be done by few; tis to oblige many to labor to no purpose, to no profit of the kingdom, nay, to throw away their labour, which otherwise might be profitable”
- = **náklady příležitosti** – vypadá to, že jsme zachránili pracovní místa, ale ti lidé fakticky mohli být více produktivní

Henry Martyn

- Konkurence donutí Británii být produktivnější, dělat víc inovací a vyvážet levně do dalších zemí
- **Trh je zdrojem růstu > vláda vybere více peněz na daních > může poskytnout veřejné statky (majáky atd.)**

Henry Martyn

- Bůh stvořil moře, aby „our wants at home might be supplied by our navigation into other countries, the least and easiest labor. By this we taste the spices of Arabia, yet never the scorching sun which brings them forth; we shine in silks which our hands never wrought; we drink of vineyards which we never planted; the treasures of those mines are ours, in which we have never digged; we only plough the deep, and reap the harvest of every country in the world“

Francie

Francie

- 17. století – katastrofální experimenty s merkantilismem – ožebračení zemědělců importem levného jídla > **reakce, která se snaží postavit důraz merkantilismu na průmysl a státní zásahy na hlavu**

Francie

- Fyziokraté – jediným skutečným zdrojem hodnoty je zemědělství, všechno ostatní je od něj odvozené
- Volný trh a volný obchod – protože to rozvine francouzské zemědělství

Francie

- **Pierre de Boisguilbert (kolem roku 1700) – jednotlivci jsou vedení svým vlastním zájmem, ale v důsledku prospívají společnosti**

Francie

- **Pierre de Boisguilbert** (kolem roku 1700) – **jednotlivci jsou vedení svým vlastním zájmem, ale v důsledku prospívají společnosti**
- Když vyrobím a prodám něco drahého, vydělám peníze, zároveň někomu dám to, co potřebuje, a zvýším národní bohatství
- = harmonie osobního a veřejného zájmu (x Janssen)

Britská morální filosofie

- Množství reakcí na Thomase Hobbesa a jeho pesimistickou představu společnosti (1651)

Britská morální filosofie

- Množství reakcí na Thomase Hobbesa a jeho pesimistickou představu společnosti
- > Řada autorů tvrdila, že lidé jsou ve skutečnosti ochotní spolupracovat a vzájemně se obohatit

Britská morální filosofie

- Množství reakcí na Thomase Hobbesa a jeho pesimistickou představu společnosti
- > Řada autorů tvrdila, že lidé jsou ve skutečnosti ochotní spolupracovat a vzájemně se obohatit
- **Protože jsou lidé dobří (Bůh je tak stvořil), je možné jim dát svobodu, dokonce na to mají přirozené právo**

Adam Smith

AN
I N Q U I R Y
INTO THE
NATURE AND CAUSES
OF THE
WEALTH OF NATIONS.

BY
A D A M S M I T H, LL. D.
AND F. R. S. OF LONDON AND EDINBURGH:
ONE OF THE COMMISSIONERS OF HIS MAJESTY'S CUSTOMS
IN SCOTLAND;
AND FORMERLY PROFESSOR OF MORAL PHILOSOPHY
IN THE UNIVERSITY OF GLASGOW.

IN THREE VOLUMES.
VOL. I.
THE SIXTH EDITION.

L O N D O N:
Printed for A. STRAHAN; and T. CADELL, in the Strand.
M D C C X C I.

Adam Smith

- Wealth of Nations není příliš originální dílo, ovšem **kompiluje dřívější útržkovité argumenty do souvislého a komplexního systému**

Adam Smith

- Wealth of Nations není příliš originální dílo, ovšem **kompiluje dřívější útržkovité argumenty do souvislého a komplexního systému** > obrovský vliv na veřejné mínění

Adam Smith

- Zajímá ho něco jako HDP („národní roční příjem“) a **spotřeba**, ne obchodní přebytek nebo zvýšení produkce nějakého typu komodity

Adam Smith

- Zajímá ho něco jako HDP („národní roční příjem“) a **spotřeba**, ne obchodní přebytek nebo zvýšení produkce nějakého typu komodity
- Clo – pomůže sektoru, ale poškodí zbytek ekonomiky a tím sníží blahobyt

Adam Smith

- Zajímá ho něco jako HDP („národní roční příjem“) a **spotřeba**, ne obchodní přebytek nebo zvýšení produkce nějakého typu komodity
- Clo – pomůže sektoru, ale poškodí zbytek ekonomiky a tím sníží blahobyt
- Prospěšné sobectví

Adam Smith

- Zajímá ho něco jako HDP („národní roční příjem“) a **spotřeba**, ne obchodní přebytek nebo zvýšení produkce nějakého typu komodity
- Clo – pomůže sektoru, ale poškodí zbytek ekonomiky a tím sníží blahobyt
- Prospěšné sobectví
- Náklady příležitosti

Adam Smith

- Zajímá ho něco jako HDP („národní roční příjem“) a **spotřeba**, ne obchodní přebytek nebo zvýšení produkce nějakého typu komodity
- Clo – pomůže sektoru, ale poškodí zbytek ekonomiky a tím sníží blahobyt
- Prospěšné sobectví
- Náklady příležitosti
- Obchod jako nepřímá produkce

Adam Smith

- Zajímá ho něco jako HDP („národní roční příjem“) a **spotřeba**, ne obchodní přebytek nebo zvýšení produkce nějakého typu komodity
- Clo – pomůže sektoru, ale poškodí zbytek ekonomiky a tím sníží blahobyt (**Gardner, Davenant**)
- Prospěšné sobectví (**Boisguilbert**)
- Náklady příležitosti (**Martyn**)
- Obchod jako nepřímá produkce (**Gardner, Davenant a Martyn**)

Adam Smith

- Zajímá ho něco jako HDP („národní roční příjem“) a **spotřeba**, ne obchodní přebytek nebo zvýšení produkce nějakého typu komodity
- Clo – pomůže sektoru, ale poškodí zbytek ekonomiky a tím sníží blahobyt (**Gardner, Davenant**)
- Prospěšné sobectví (**Boisguilbert**)
- Náklady příležitosti (**Martyn**)
- Obchod jako nepřímá produkce (**Gardner, Davenant a Martyn**) = **absolutní výhoda**

Adam Smith

- Novinka - **“dělba práce je omezená velikostí trhu“**

Adam Smith

- Novinka - “dělbba práce je omezená velikostí trhu“
- Větší specializace lidí a vzájemný obchod vede k vyšší produkci

Adam Smith

- Novinka - “dělba práce je omezená velikostí trhu“
- Větší specializace lidí a vzájemný obchod vede k vyšší produkci
- **Volný obchod = větší trh = větší dělbu práce = vyšší blahobyť**

Adam Smith

- Obchod dále přinese šíření myšlenek a technologií
- Výjimka – vláda zajišťuje národní bezpečnost – Smith pozitivně vnímal Navigační akta!

Adam Smith

- „All systems either of preference or of restraint, therefore, being thus completely taken away, **the obvious and simple system of natural liberty establishes itself of its own accord.....** The sovereign is completely discharged from a duty, **in the attempting to perform which he must always be exposed to innumerable delusions, and for the proper performance of which no human wisdom or knowledge could ever be sufficient;** the duty of superintending the industry of private people, and of directing it towards the employments most suitable to the interest of society“

Klasická politická ekonomie

Klasická politická ekonomie

- Pokračovatelé Adama Smithe, kteří rozvíjejí jeho myšlenky

Klasická politická ekonomie

- Pokračovatelé Adama Smithe, kteří rozvíjejí jeho myšlenky
- Největší přínos – **komparativní výhoda**

Klasická politická ekonomie

- Pokračovatelé Adama Smithe, kteří rozvíjejí jeho myšlenky
- Největší přínos – **komparativní výhoda** (Torrens, Mill a Ricardo)

Klasická politická ekonomie

- Pokračovatelé Adama Smithe, kteří rozvíjejí jeho myšlenky
- Největší přínos – **komparativní výhoda**
- Do té doby import jako nepřímé produkce = absolutní výhoda – **děláme to, v čem jsme nejlepší, zbytek importujeme**

Klasická politická ekonomie

- Robert Torrens

Klasická politická ekonomie

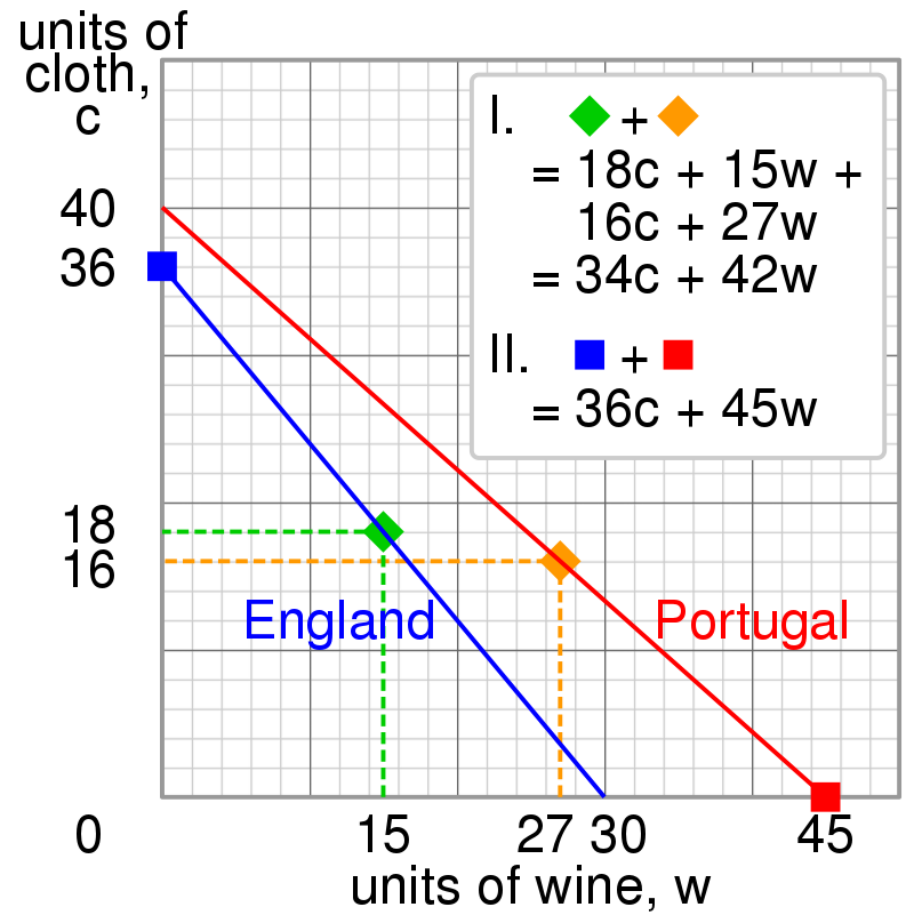
- Robert Torrens (1815) – pokud v Británii máme stejně úrodnou nebo dokonce trochu úrodnější půdu než Polsko, ale mnohem vyspělejší průmysl, měli bychom se soustředit na průmysl – s jednotkou kapitálu vyrobíme zboží, za které si koupíme z Polska více obilí, než bychom vypěstovali doma

Klasická politická ekonomie

- David Ricardo a James Mill (oba 1817) – vyjasnění komparativní výhody
- Ricardo:

Hours of work necessary to produce one unit

Country	Produce	Cloth	Wine
England		100	120
Portugal		90	80

Klasická politická ekonomie

- **John Stuart Mill** – největším přínosem obchodu je, že se lidé z různých zemí budou potkávat

Klasická politická ekonomie

- **John Stuart Mill** – největším přínosem obchodu je, že se lidé z různých zemí budou potkávat
 - > šíření technologií
 - > **tolerance a mír**

Klasická politická ekonomie

- John Stuart Mill – největším přínosem obchodu je, že se lidé z různých zemí budou potkávat
 - > šíření technologií
 - > tolerance a mír
 - > **liberální internacionalismus (Richard Cobden)**

Debata o Corn Laws

- Nejdůležitější spor od Indian calicoes

Debata o Corn Laws

- Nejdůležitější spor od Indian calicoes
- 1792-1815 Francouzské revoluční a Napoleonské války > **přerušeni obchodu** > na kontinentu rozvoj průmyslu, **v Británii naopak rozšíření zemědělské produkce**

Debata o Corn Laws

- Nejdůležitější spor od Indian calicoes
- 1792-1815 Francouzské revoluční a Napoleonské války > přerušení obchodu > na kontinentu rozvoj průmyslu, v Británii naopak rozšíření zemědělské produkce
- Po Waterloo – **britské clo na obilí**, které mělo udržet vysoké ceny a domácí produkci

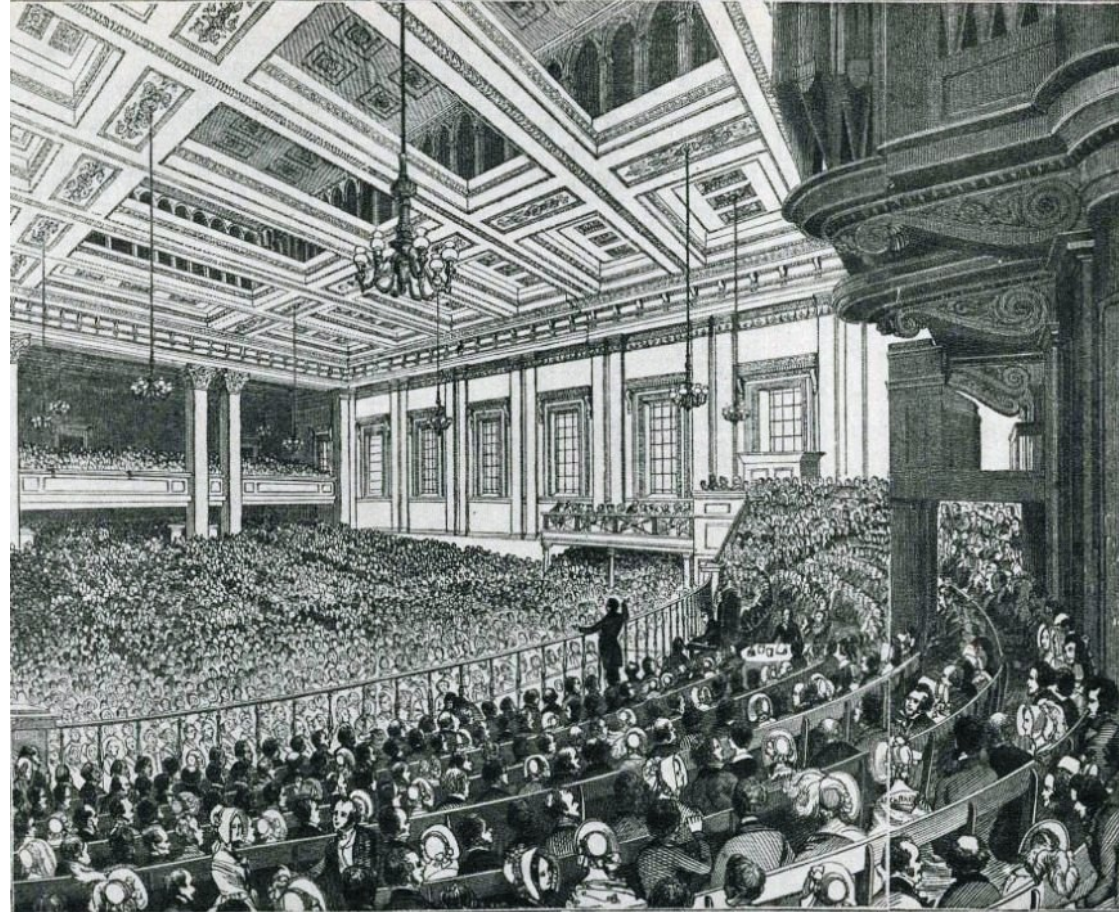
Debata o Corn Laws

- KPE – zdrcující kritika – **drahé obilí znamená drahé jídlo, tím pádem vyšší mzdy a menší konkurenceschopnost**

Debata o Corn Laws

- KPE – zdrcující kritika – drahé obilí znamená drahé jídlo, tím pádem vyšší mzdy a menší konkurenceschopnost
- **David Ricardo** – zrušení Obilných zákonů by zlevnilo jídlo, kapitalisté by mohli platit nižší mzdy, aniž by klesla životní úroveň zaměstnanců, ještě by zbylo na vyšší investice

Anti-Corn Law League

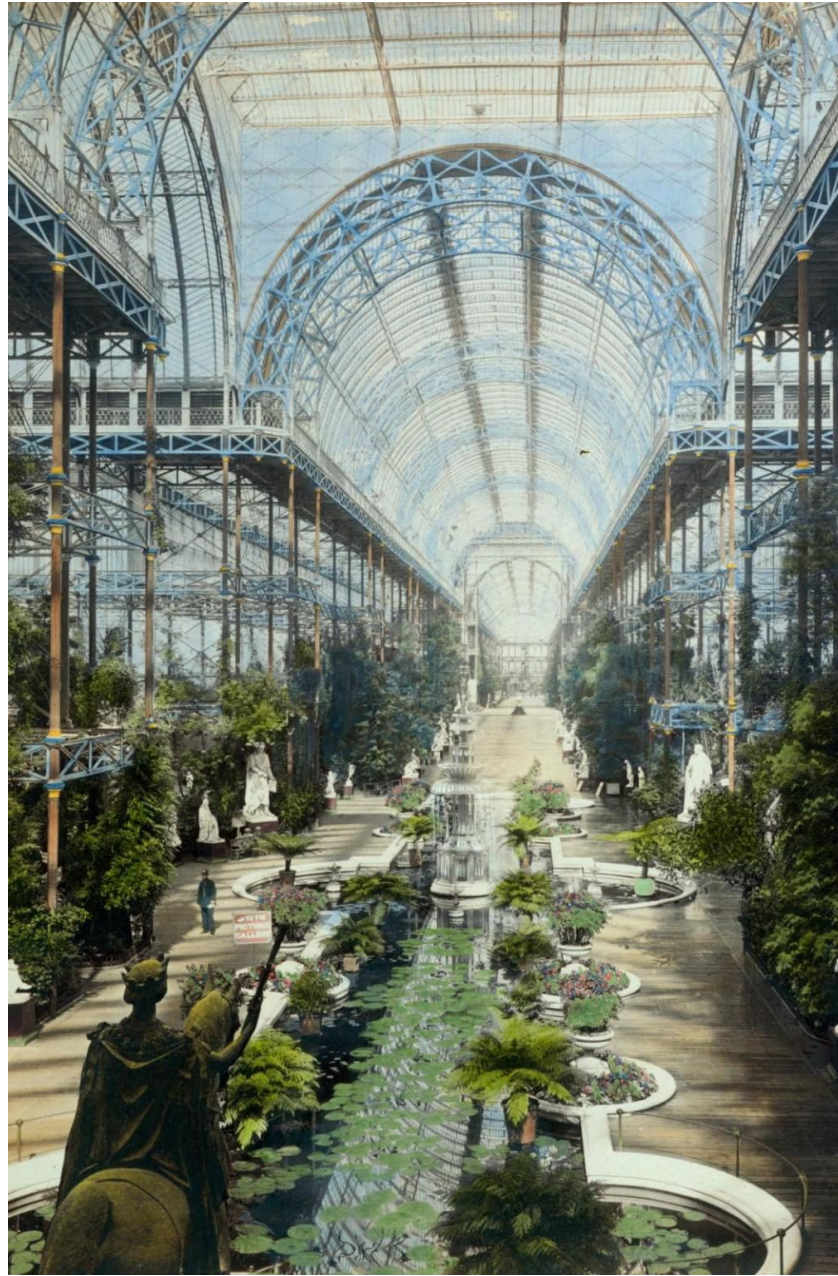

Obrat Británie k volnému obchodu

- 1846 – Obilné zákony zrušeny (lobby kapitalistů, snaha zmírnit hladomor v Irsku)
- 1849 – zrušeny i Navigační akta

Obrat Británie k volnému obchodu

- 1846 – Obilné zákony zrušeny (lobby kapitalistů, snaha zmírnit hladomor v Irsku)
- 1849 – zrušeny i Navigační akta
- > ještě větší specializace na průmysl
- Vrchol relativní prosperity Británie okolo roku 1850

Obrat Británie k volnému obchodu

- 1846 – Obilné zákony zrušeny (lobby kapitalistů, snaha zmírnit hladomor v Irsku)
- 1849 – zrušeny i Navigační akta
- > ještě větší specializace na průmysl
- Vrchol relativní prosperity Británie okolo roku 1850
- **Británie z pozice nejvyspělejšího státu začala volný obchod prosazovat po celém světě**

„Volný obchod“ s Indií

„Volný obchod“ s Indií

- Z voľného obchodu sa stalo dogma
- Nassau Senior: „The question of free trade is, next to the Reformation, next to the question of free religion, the most momentous that has ever been submitted to human decision.”

- John Stuart Mill – protekcionismus prohrál jako obecná doktrína, přežívá jako sada výjimek z obecného pravidla volného obchodu

- > příští přednáška – reakce na britskou hegemonii a nové argumenty pro protekcionismus

- Děkuji za pozornost 😊